

стосуються різних регіонів Волині, а для поліської її частини є унікальними, зважаючи на стан збереженості щодо інших господарських комплексів аж до середини XVII ст. Інвентарі середини XVI ст. фіксують початковий етап внутрішньогосподарського обліку, який був пов'язаний з певними маєтковими операціями. Поряд із сучасними їм ревізіями замків 1545 і 1552 рр. вони закладають підстави статистичного дослідження розвитку волинських латифундій «литовської» доби, досить бідної подібними категоріями джерел для українських земель. Всі ці документи дають можливість по-новому підійти до вивчення такої суто джерелознавчої проблеми, як генеза, еволюція, запозичення норм, поширення описово-статистичної, облікової документації у державних та приватних маєтностях Волині.

СЕЛЯНСЬКИЙ СВЯТКОВИЙ ОДЯГ НА ВОЛИНІ ОСТАННЬОЇ ТРЕТИНИ XVI ст. ЗА АКТОВИМ МАТЕРІАЛОМ

ВЛАДИСЛАВ БЕЗПАЛЬКО

Київ

Документи XVI ст. показують досліднику волинського селянина переважно одягненим у сермягу – недорогий верхній одяг з грубого домотканого сукна білого, сірого або чорного кольору. Це й не дивно – сермяга якнайкраще виконувала функції повсякденного робочого одягу. Найчастіше саме при виконанні робіт – у полі, в лісі, в дорозі – заставав селянина прикрий випадок пограбування, який був документально зафіксований, і сьогодні дає опис відібраного майна, в тому числі і одягу. Та чи справді селянин був настільки убогим, щоб не мати дорожчого одягу?

Селянин, що працював на землі, «підданий» того чи іншого феодала, мав усі передумови жити заможнo. Земельний наділ – дворище, волока чи їх частина – був достатньо великим, щоб господарювання на ньому приносило прибутки. Окрім іншого, заможність селянина можна прослідкувати як по сумах грошей готівкою, так і по одягу, які зберігалися в його домі. При скаргах про пограбування селянських будинків згадуються сукмани, ярмяки, жупани, які зберігалися у

боднях і скринях. Цей одяг був пошитий з різних сортів імпортного сукна – муравського, колтришу, каразії, лунського, фалюндишу та ін. і коштував значно дорожче домороблених зразків. Святкові чоловічі головні убори також виготовлялися з дорогого сукна, часто оздоблювалися хутром лисиці, куниці. Серед жіночого одягу також згадуються шубки з котового, кроликового хутра, головні убори з оксамиту. З іншої сторони, документи скупі на згадки у селян прикрас з дорогоцінних металів.

Актові джерела показують випадки, коли саме селяни вдягалися у святковий одяг. Так, бачимо «підданих» у кращому одязі на релігійні свята. Безперечно, селянин на сватання чи весілля теж вдягався по-святковому. Відвідання «підданими» ярмарків також було з ряду подій, для яких зі скрині виймався дорогий одяг, тоді як торгувати на ринку виходили зазвичай у повсякденній сермязі.

Сермяги (нарівні з готівковими грошима) слугували й розповсюдженим способом розрахунку з найманими працівниками. Цих самих працівників у селянських господарствах, дворову челядь у панських маєтках на сторінках актових книг ми також бачимо вдягненими у простий і недорогий одяг. Але це не дозволяє нам зробити однозначні висновки щодо того, чи був у їхній власності дорогий святковий одяг. Адже при виконанні польових та інших робіт і наймити, і їхні заможні роботодавці-селяни одягалися приблизно однаково.

БАЗА ДАНИХ «МИТО» ЯК ОДИН ІЗ МЕТОДІВ ВИВЧЕННЯ МИТНОЇ СИСТЕМИ ВЕЛИКОГО КНЯЗІВТВА ЛИТОВСЬКОГО

ЛАРИСА ЖЕРЕБЦОВА
Дніпропетровськ

Митна система, що склалась на землях Великого князівства Литовського (далі – ВКЛ) протягом XVI ст. – є багатовимірним структурованим об'єктом, для дослідження якого нами була обрана технологія баз даних. На етапі систематизації митних зборів була створена проста таблиця, в якій фіксували назву митного збору, його визначення та посилання на джерела, в яких цей збір зустрічається.